

Прус К. В.

ФММ, КПП ім. Ігоря Сікорського

Марченко В. М.

*д.е.н., професор, професор кафедри економіки і підприємництва
КПП ім. Ігоря Сікорського*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах діяльність кожного суб'єкта господарювання залежить від значної кількості учасників ринкових відносин, що зацікавлені в результатах його функціонування.

Ефективна діяльність підприємства можлива лише за умови постійного вдосконалення внутрішнього планування прибутку й рентабельності, що дасть змогу максимально використовувати наявні ресурси й досягнути бажаних результатів.

Для вирішення конкретних задач в управлінні прибутковістю на підприємстві використовують цілий ряд методів аналізу, що дозволяють отримати кількісну та якісну оцінку окремих аспектів формування, використання та розподілу прибутку. Серед них виділяють метод експертних оцінок, метод коефіцієнтів, методи факторного аналізу, СВОТ-аналіз, методи горизонтального та вертикального аналізу, порівняльний аналіз. Для ефективного внутрішнього аналізу на підприємстві використовують поєднання всіх вище наведених методів.

Об'єктом даного дослідження є методи аналізу прибутковості підприємства.

Предметом – сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів аналізу прибутковості підприємства.

Ключові слова: метод експертних оцінок; метод коефіцієнтів; методи факторного аналізу; СВОТ-аналіз; методи горизонтального та вертикального аналізу; порівняльний аналіз.

Постановка проблеми: актуальність обраної теми полягає в значущості внутрішнього дослідження та прогнозування прибутковості підприємства, що залежить від ефективного та правильного вибору й поєднання методів аналізу прибутковості на підприємстві. Проблема досліджуваної теми полягає в тому, що для кожного підприємства, залежно від сфери його діяльності, набір методів економічного й математичного аналізу та їх поєднання є індивідуальним, й для ефективного управління прибутковістю підприємства менеджменту необхідно знайти найефективніший підхід до аналізу створення, використання та розподілу прибутку.

Аналіз останніх досліджень й публікацій: аналізом прибутковості підприємства займалися ряд вітчизняних й зарубіжних вчених, серед них: Терещенко О.О., Бланк А.І., Поддєрьогін А. М. та ін.

Мета: дослідження методів аналізу прибутковості підприємства та пошук найефективнішого їх поєднання для досліджуваного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Методи аналізу прибутковості діяльності підприємства допомагають дослідити процес формування, використання й розподілу прибутку на досліджуваному підприємстві. Їх вибір та поєднання залежить від багатьох факторів, зокрема від специфіки діяльності підприємства, рівня розвитку підприємства та умов проведення економічного аналізу. Сьогодні існує багато методів економічного аналізу прибутковості підприємства, серед них найпоширенішими є: 1) метод експертних оцінок; 2) метод коефіцієнтів; 3) методи факторного аналізу; 4) SWOT-аналіз; 5) методи горизонтального та вертикального аналізу; 6) порівняльний аналіз.

Метод експертних оцінок допомагає спрогнозувати та оцінити майбутні результати дій на основі прогнозів фахівців (експертів). При експертному оцінюванні прибутковості підприємства обирають, як правило, 5-7 експертів, які є фахівцями з даного питання (працівники, аудитори, власники суб'єкта господарювання), мають різні типи мислення та є високоерудованими.

Метод експертних оцінок є методом прогнозування, головний критерій якого – досягнення згоди серед усіх членів експертної групи. Різновидами методу експертних оцінок є: інтерв'ю, анкетування, метод Дельфі, метод комісії, метод конференції ідей [1].

Перевагами даного методу є [2]: 1) простота організації; 2) використання статистичної обробки; 3) можливість охоплення великих груп.

Недоліки методу експертних оцінок [2]: 1) неповнота відповідей; 2) суб'єктивний фактор опитуваних; 3) можливість неправильного розуміння питань.

Аналіз коефіцієнтів проводиться при співвідношенні різноманітних абсолютних показників. В результаті використання цього методу отримують відносні показники, що характеризують окремі аспекти формування, розподілу та використання прибутку (наприклад коефіцієнти рентабельності) [3].

Основною перевагою методу коефіцієнтів є всеохоплюючий аналіз прибутковості (рентабельність продукції, продажів, активів, капіталу та діяльності підприємства), проте даний аналіз не показує які чинники впливають на той чи інший фактор.

SWOT-аналіз (SWOT-analysis) досліджує сильні та слабкі сторони формування прибутку, а також можливості та загрози впливу окремих зовнішніх факторів на діяльність підприємства.

Назва складається з початкових букв термінів, що характеризують об'єкти даного аналізу [4]: S – Strengths (сильні сторони підприємства); W

– Weaknesses (слабкі сторони підприємства); О – Opportunities (можливості розвитку підприємства); Т – Threat (загрози розвитку підприємства).

Основною перевагою СВОТ-аналізу є загальний та багатосторонній аналіз прибутку підприємстві, основний недолік даного аналізу – не конкретизує у числовому вираженні процес формування, використання та розподілу прибутку.

Горизонтальний аналіз прибутковості базується на оцінці показників в часі (темپ зростання окремих видів прибутку). Вертикальний аналіз – на визначенні структури (формування прибутку по окремих видах продукції).

Розрізняють наступні види горизонтального аналізу [5]:

1. Дослідження динаміки показників прибутковості звітного періоду у співставленні з показниками попереднього періоду.

2. Дослідження динаміки показників прибутковості звітного періоду у співставленні з показниками аналогічного періоду минулого року.

3. Дослідження динаміки показників формування, розподілу і використання прибутку за ряд попередніх періодів.

Використовують наступні види вертикального аналізу [5]:

1. Структурний аналіз прибутку (доходів, затрат), сформованого за окремими видами діяльності.

2. Структурний аналіз формування прибутку (доходів, затрат) за окремими видами продукції.

Порівняльний аналіз ґрунтується на співставленні аналогічних показників прибутковості між собою. Даний аналіз дозволяє контролювати процеси управління прибутком.

Сутність методу факторного аналізу полягає в оцінці та аналізу впливу окремих факторів на результуючий показник. Широкого поширення при аналізі рентабельності підприємства набула факторна модель фірми «DuPont» (Дюпон). Основна мета даного методу – визначення факторів, які впливають на діяльність підприємства й оцінка цього впливу. Детермінована модель компанії «Дюпон» має наступний вигляд [2]:

$$ROE = ORS * AT, \text{ де} \quad (1)$$

ROE – рентабельність власного капіталу, ORS – рентабельність продажів, AT – коефіцієнт оборотності активів.

Модифікована схема факторного аналізу фірми «DuPont» зображена на рис.1. [6].

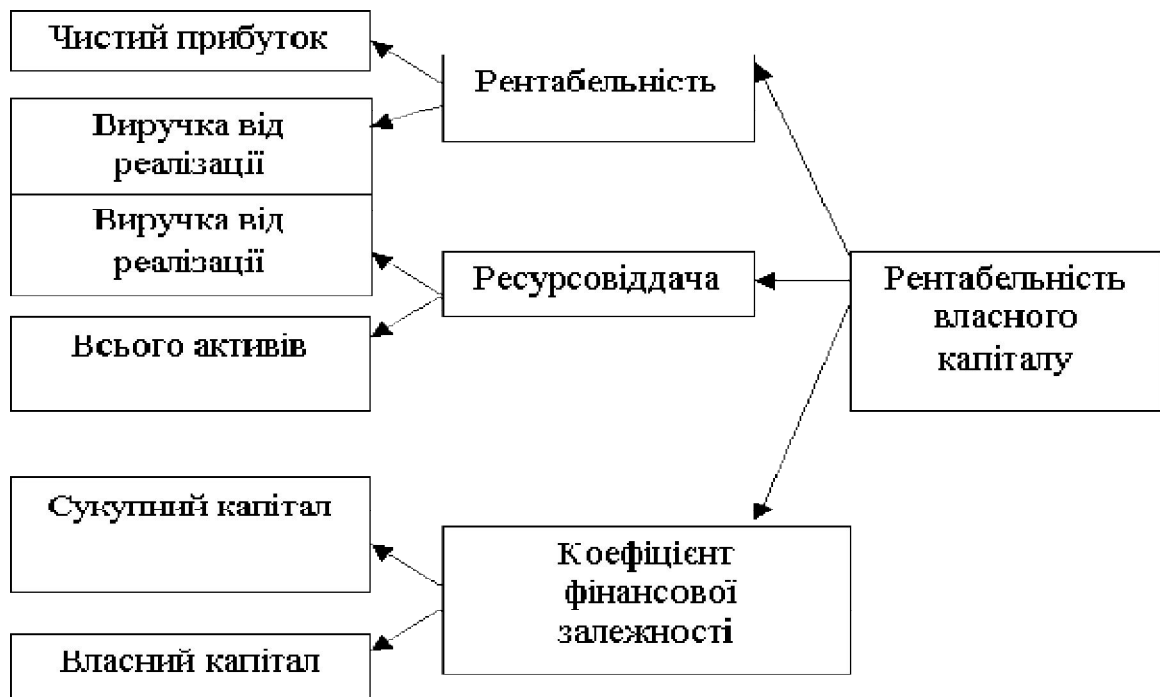

Рис. 1. Модифікована схема факторного аналізу фірми «DuPont»

Модифікована факторна модель наглядно показує, що рентабельність власного капіталу підприємства і його фінансова стійкість знаходяться в оберненій залежності. При збільшенні власного капіталу знижується його рентабельність, але зростає фінансова стійкість й платоспроможність підприємства в цілому.

Висновки. Управління прибутковістю підприємства є основою управління підприємством в цілому й залежить від правильного вибору методів аналізу формування, використання та розподілу прибутку. Даний вибір залежить від багатьох внутрішніх й зовнішніх факторів, тому задачею менеджменту є вибір найоптимальнішого поєднання методів аналізу прибутковості задля ефективного планування та прогнозування подальшої діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Гнатієнко Г. М. Експертні технології прийняття рішень : монографія / Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. – К. : ТОВ «Маклаут», 2008. – 444 с.
2. Федулова Л. І. Сучасна методологія технологічного прогнозування / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 3. – С. 106–120.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
4. Бланк А.І. Управління прибутком підприємства / А.І. Бланк. – М. : Фінанси й статистика, 2005. – 456 с.
5. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
6. Парушина, Н.В. Теория и практика анализа финансовой отчетности организаций [Текст] : учебное пособие / Н.В. Парушина, И.В. Бутенко, В.Е. Губин и др.; под ред. д.э.н. Н.В. Парушиной. – М.: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2010. – 432 с. 5

Марченко В. Н.

*д.э.н., профессор, профессор кафедры экономики и
предпринимательства*

КПИ им. Игоря Сикорского

Прус К. В.

КПИ им. Игоря Сикорского

СИСТЕМАТИЗАЦИЯ МЕТОДОВ АНАЛИЗА ПРИБЫЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В современных условиях деятельность каждого предприятия зависит от большого количества участников рыночных отношений, заинтересованных в результатах его функционирования.

Эффективная деятельность предприятия возможна лишь при условии постоянного совершенствования внутренней планировки прибыли и рентабельности, что позволит максимально использовать имеющиеся ресурсы и достичь желаемых результатов.

Для решения конкретных задач в управлении прибылью на предприятии используют целый ряд методов анализа, позволяющих получить количественную и качественную оценку отдельных аспектов формирования, использования и распределения прибыли. Среди них выделяют метод экспертных оценок, метод коэффициентов, методы факторного анализа, SWOT-анализ, методы горизонтального и вертикального анализа, сравнительный анализ. Для эффективного внутреннего анализа на предприятии используют сочетание всех выше перечисленных методов.

Объектом данного исследования являются методы анализа прибыльности предприятия.

Предметом – совокупность теоретико-методических и практических аспектов анализа прибыльности предприятия.

Ключевые слова: метод экспертных оценок; метод коэффициентов; методы факторного анализа; SWOT-анализ; методы горизонтального и вертикального анализа; сравнительный анализ.

Marchenko V. M.

*Ph.D., Professor, Department of Economics and Business
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*

Prus K. V.

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

SYSTEMATIC PROFITABILITY ANALYSIS METHODS

In modern terms the activities of each entity depends on a large number of market relations that are interested in the results of its operations.

Effective activity of the company is possible only if the constant improvement of internal profit planning and profitability, which will enable maximum use of available resources and achieve the desired results.

To address specific problems in managing the profitability of the enterprise using a variety of analysis techniques those provide a quantitative and qualitative assessment of certain aspects of the formation, use and distribution of profits. Among them are the methods of expert assessments coefficient method, the methods of factor analysis, SWOT analysis, horizontal and vertical methods of analysis, comparative analysis. Effective internal analysis the company used a combination of all the above mentioned methods. the company used a combination of all the above mentioned methods.

The present study is the analysis methods profitability.

The subject is a set of theoretical-methodological and practical aspects of the analysis of profitability.

Keywords: method of expert evaluations; coefficient method; factor analysis methods; SWOT-analysis; horizontal and vertical methods of analysis; comparative analysis.

Прус Катерина Валентинівна

hashyna.marina@gmail.com

Марченко Валентина Миколаївна

tina_m_2008@ukr.net